

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

7. Aliæ quæstiones de cultu & veneratione sacraru[m] imaginu[m]
dissoluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

referrent Leoninas iugas: cōstarent, & quatuor alis aquilaram, quarum duabus volare videbantur, & duabus certam sui corporis partem contēgerat; crura verò, & pedes, bouinis pedes, & crura repræsentabant. Serpens æneus præterea nequaquam est diuino iussu in altum sublatus, ut coleretur à Iudæis, sed ut conspiceretur à cunctis, cuius conspectus à serpentinis eos moribus curaret. Quamquam Cathar. in tracta, de adorati. Imaginum. cap. 2. & Sanderus libr. 1. de imaginib. cap. 3. putant eum fuisse propositū, ut coleretur à populo, quod probat auctoritate Bedæ loco citato, & Tertulliani lib. de idololat. cap. 5. & August. lib. 3. de Trinit. ca. 10. Ceterum Patres solūm docent apud Iudæos fuisse imagines, & picturas, non tamen aiunt, eas solitas coli. Et lib. 3. Regum 6. & 7. constituta sunt bouum, & leonum imagines ad ornatum, & decorem templi, non ad cultum, & venerationem rei alicuius sacre, quam referrent, quo etiam modo in Principum aulis, & Regum palatijs depingi solent. Porro in numismate descripta erat Cæsaris effigies, tanquam probatæ monetæ signum, non ut imago, quæ coleretur: quod ipsum in nostra etiam monetæ obseruare licet. Denique, duobus illis artificibus perhibet Moyses datum esse spiritum Dei, ut multa depingerent, sculperent, & cælerent ad ornatum, & decorem tabernaculi.

Cap. VII.

Alia quæstiones de cultu, & veneratione sacrarum imaginum dissoluntur.

Primo queritur, An iure optimo in templis, & alijs in locis publicis imagines depingantur. Caluinus hæresiarcha, impius Iconomachorum asseda, non solum negat imagines rite in templis effingi, sed etiam inhiat primis Ecclesiæ quingentis, aut saltem trecentis annis vllum fuisse vsum collocandarum imaginum in sacris ædibus, & in templis Christianorum. Quia in concilio inquit, Elibertino can. 36. sancitum est: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus depingatur.* Et Epiphanius in Epistola ad Iouannem Hierosolymitanum ait, contra scripturæ auctoritatem esse, quod in Ecclesia pendeat imago hominis. Et loqui videtur de imagine alicuius hominis in sanctorum numerum relati. Adrianus quoque Imperator, teste Lampridio in vita Alexandri Imperatoris, in gratiam Christianorum templum iussit extrui sine simulacris, sine imaginibus. Augustinus etiam in Epistola 59. scribit in templis Christianorum esse quidem vasa aurea, & argentea, sed non talia, quæ os habeant, & non loquantur. Ioan. vlt. Ioannes, non solum præcipit, ut abstineamus, siue custodiamus nos à cultu simulacrorum, sed etiam ab ipsis simulacris; appellat aurem Caluinus imagines sanctorum, Idola, & simulachra. Postremo, quia fieri, inquit, non potest, ut imagines in templis, & locis editis, ac publicis honorifice ponantur, quin etiam colantur, & adorentur, ut Deus.

Sed multa profecto hic commiscet, & confundit Caluinus: nam apertissime ex Ecclesiasticis historijs constat iam inde ab Apostolorum tem-

poribus, depictas fuisse in templis imagines in tabellis, in velis, vasis, cubilibus, & alijs publicis in locis. Extat Roma Cœmeteria antiqua, in quibus erant propemodum innumera picturæ rerū gestarum, tum veteris Testamenti, tum Noui. Unde 7. Synodus Generalis Actio. 3. & 4. multis veterum Patrum testimonijs, & antiquis historijs, & recepta ab Ecclesia traditione ab Apostolorum vsque temporibus deducta cōprobauit vsum sacrarum imaginum in templis, ob immortalitatem rerum præteritarum, ob imitationem, & exemplū, & ob rudium institutionem: atque ob id etiam in veteri Hebræorum populo Cherubinos depictos esse in Tabernaculo, & templo Salomonis legitimus. Falsum quoque est, quod Caluinus docet, in sacris voluminibus, aut Ecclesiasticis scriptoribus idem esse Idolum, & simulacrum, quod est imago. Idola enim, & simulacra, sacre pagine, & auctores Ecclesiastici nequaquam appellant imagines, sed figuras, & effigies, quæ pro dijs colebantur, aut figuras inanum deorū, quas stulti, & impij Pagani colebant, & venerabantur. Calumniam quoque Caluini est intolerabilis sanè, dignaque poenis debitis, eos, qui sanctorum imagines honorant, & colunt, id facere, quod Pagani idolorum cultores faciebant: quia Pagani, inquit, Idolis cultum non deferebant propter ipsa, sed propter exemplar repræsentatum in ipsis. At profecto Pagani Idola reuerabantur pro Deo, putantes numen aliquod, diuinitatem, aut virtutem ipsa verè in ipsis inesse, cum putarent res mirabiles ad idolorum præsentiam effici, & se cōsulentibus oracula, & responsa reddere. Neque verò tollendus est, aut reprehendus sacrarum imaginum vsum, quod vnus, aut alter erret in earum cultu, & veneratione: sed Christianis institutis imbuendi, & informandi sunt rudes, & ignari, ne errent in eo: videlicet ne eas colant, ac si in ipsis quippiam diuinum, & efficax lateret, neque propter ipsas, aut ratione materia, figuræ, aut colorum, sed propter ea, quæ illæ referunt, & repræsentant, quia earum honor, & cultus ad prototypum, & exemplar referuntur. ad id verò, quod obiectum est ex concilio Elibertino, non est, quod dicamus, ut quidam Catholici respondent, patres in eo concilio conuocatos errasse: nam certè patres illi non veterunt simpliciter, ne imagines pingerentur in Templis, sed ne pingerentur in parietibus Temporum, & hoc quidem, quia solent imagines in parietibus depictæ deformari cursu temporis: immo tectorio exuto crustis id, quod est in pariete depictum, foedari solet. Ad auctoritatem Epiphanijs, respondeo, eum prohibuisse, quominus in templo profani hominis imago coleretur, & hoc dixit esse contra scripturam. Ad aliud ex vita Adriani desumptum respondeo, templum fuisse extructum sine idolis, & simulacris gentilijs, non sine imaginibus Christianorum. Ad Augustinum respondeo, eum solum improbare idola, & simulachra, quæ gentiles pro Dijs colebant; ac si in eis diuinitas, vel numen inesset re ipsa.

Secundo queritur, An citra errorem, Angeli depingantur in Templis, & alijs locis? Hæretici pernegant, ea ratione, quod spiritus villo colore, & figura exprimi nequeat. Sic enim rudis, & ignara plebs eos putat esse corporeos, pulchra facie,

& vultu

& vultu decoros, & per aera instar auium, (cum alati depingantur) huc illucque volitantes. **Respondeo**, in Synodo quidem 7. Generale, *Actione* 4. & 5. olim disputatum fuisse rectenē Angeli pingentur: sed communi Patrum consensu receptum est, sine errore depingi: *Actione* verò 7. definitam est, retinendum esse vsum Angelos depingendi, cuius rei ratio vtrouque redditur: Quia saepe visi sunt, aiunt Patres ibi, in humana specie. Porro, quod ad plebem rudem, & indoctam attinet; institui, & informari debet, Angelos figurari, & depingi, non quod reuera Angeli figura, & coloribus consistat, sed quod se (vti paulò ante ex Concilij admonui) in corporibus humanis videndos nobis exhibeant: eos iuvenes effingi nò quia tales verè sint, sed vt exprimat eorum vita perpetua, & aetas, quæ nullo vnquam tempore senescit, & canescit, semper autem virens, ac florens, vigenque, eis alas affingi, non quod illis præditi sint, sed quod sint Dei, à quo mittuntur, promptissimi interpretes, & nuncij, quodq; omnia eius mandata, quam celerrimè exequantur, & obest, & nostram salutem cuius sunt audiffimi, vlla sine mora omni tempore promouendam curent. Depingi item Angelos indutos candidis vestibus, potius quam purpureis, quia candor significat eorum innocentiam, integritatem, & munditiam: vt eos agnoscamus innocentia, & puritate, & integra, ac sincera vitæ amatores.

Terziò queritur, An interdicti debeat, ne pingantur imagines Dei, Trinitatis, Personarum Diuinarum? **Item**, ne Christus pingatur in figura agni? **Respondeo**, esse retinendas imagines, quas vltus Ecclesie approbavit: nouas verò, & quas magis pictorum, & sculptorum ars depingit, & fingit, quam vltus, & traditio Ecclesie, suspectas esse debere. Spiritus sanctus, in specie columbae, aut flammearum linguarum rectè depingitur: Aeternus item Dei filius in figura corporea humana. Nec probo eam Catholicorum sententiam, qui censent non decere villo modo Trinitati, aut Patri aeterno, aut Spiritui sancto figuram, vel imaginem affingere: Nam reuera vltus Ecclesie prædictas imagines approbavit: nec Synodus item 7. *Actione* 5. aut Epistola Adriani in ea Synodo *Act. 2.* recitata eas damnauit, vel improbauit. Nec item damnari debet imago, qua Pater caelestis depingitur senex torus capite cano, & Christus Cruci affixus in eius pectore consistens: & Spiritus sanctus in specie columbae: nam Daniel. 7. visus est Antiquus dierum sedens, canis capillis. Et Psal. 109. dicitur: *Ex vltro ante Luciferum genui te.* Depingimus ergo Deum in figura humana, non quod figura, & coloribus consistet, sed quod in ea figura vltus sit Genes. 3. & alibi.

Si queras, An Christus depingi iure queat in figura agni. Quidam Catholici sentiunt, hanc Christi Domini imaginem improbari in synodo 7. Generali *canone* 82. & in Epistola Adriani ad Tharajum Patriarcham Constantinopolitanum, recitata in Synodo 7. *Actione* 2. **Respondeo**, non esse, cur damnetur illum Canonem 82. quoniam non damnat imaginem Christi in figura agni; sed solum constituit, vt Christus depingatur in figura humana potius, quam in figura agni quia in vetere populo adumbratus est in agno Paschali; sed vmbra,

& figura cedat veritati. Ex dictis perspicuum est, quid Fides Catholica contra Hereticos de veneratione, & cultu imaginū sentiat, credat, & proficiatur: quid item sit in Theologorum opinione constitutum. Nam primò credit Ecclesia vtile esse, sacras imagines Christi, Deiparæ, Angelorum, & Sanctorum hominum in caelo regnantium animo, quamuis non corpore, & in templis, & alijs publicis locis depingi, & multa inde commoda percipi. **Deinde**, eas non solum retineri ob memoriam earum rerum, quas referunt, sed verè esse honorandas, & colendas; quia eas honorificè, & religiosè exofculamur, amplectimur, salutamus, coram eis genua flectimus, caput aperimus, corpus inclinamus, ex religioso voluntatis affectu, quo ad prototypum, & exemplar animo attendimus, & honorem ipsum, & cultum referimus. **Præterea**, eas non coli, & adorari pro Deo, ac si vlla in eis diuinitas, aut virtus esset, & delitesceret: in eis spem, & fiduciam non poni: eis sacrificia non offerri: quæ omnia Gentēs insanae Idolis, ac simulachris deferebant: **præterea**, totum honorem, cultum eis deferri in Ecclesia non propter ipsas, sed propter id, cuius typum gerunt, & continent, & totum ad prototypum referri.

At verò adhuc sub lite Theologorum est, an imagines vno tantum, & eodem honore, & cultu coli verè, & propriè debeant, quo exemplaria, an verò duplici cultu, & honore, vno quidem, qui in exemplari terminetur, & sistat, & hic cultus sit idem, qui ipsi exemplari tribuitur: altero verò, qui in ipsis imaginibus, vt in rebus sacris, hoc est, ad vltus sacros destinatis terminetur, & sit hic cultus inferior eo, qui exemplari deferretur. **Item**, An primo Decalogi præcepto fuerit Iudæis omnis imaginum cultus interdictus iure naturali, an iure tantum diuino scripto. **Item**, an Cherubini fuerint in tabernaculo, & templo depicti, vt colerentur à Iudæis, an verò tantum, vt ornarent & vt referret, ac repræsenterent per Analogiam quãdam aliquid, quod est Angelorum proprium. **Postremò**, an satius sit nullam imaginum depingere Trinitatis, aut personarum diuinarum, nisi filij Dei in natura, & figura humana apparentia. Quæ seruanda sint in sacris imaginibus effingendis, decernit synodus Tridentina *sessione* 25. nimirum: vt nulla imago insolita, aut noua ponatur in loco sacro, aut templo, nisi ab Episcopo approbata fuerit: **Deinde**, vt in Imaginibus depingendis nihil fallum, nihil profanum, nihil in honestum, nihil præpostere, nihil non rectè, atque ordine adhibeatur. Illud in primis caueat Episcopus, ne quid pingatur, aut sculpatur, quod scripturarum veritatis, aut Traditionibus, vel historijs Ecclesiasticis aduersetur: ne item cuius lectio prohibetur, eius Imago populo proponatur.

Quartò queritur, Quia poena sit animaduertendum in eos, qui Sanctorum in caelo viventium imagines conculcant, aut Christi Cruces deiciunt, confringunt, verberant, huc & illuc ignominiosè trahunt, proterunt, aut qualibet alia ratione conspurcant, sputis foedant, aut etiam maledictis profcindunt, & lacerant? **Respondeo**, crimen esse missi fori, quoniam in huiusmodi reos: tum Iudices faculares, tum Ecclesiastici,

& Fidei Inquisitores inquirere, & animaduertere queunt. Nam ut dicitur in I. Manichæos. C. De Hæreticis: *quod in religionem diuinam committitur, in omnia fertur iniuriam.* Vnde, ut teste Simanca de Catholi. *lib. 1. tit. 33. num. 17.* docent Ioannes Anania, Felius, & Hippolytus, sacrilegi, & nefarii huiusmodi contemptores Sanctorum possunt à Fidei Inquisitoribus puniri tanquam ob hæresim suspecti. *Contra hoc crimen*, non est in iure certa poena constituta: Iudices ciuiles, seu sæculares punire solent arbitraria poena: Et ut ait Angelus, Si iniuria sit grauis, reus potest capitis poena mulcari, aliquando manus amputatione, aliquando exilio, aliquando verberibus. Iniuria enim facta Sacris imaginibus, aut statuis, sit penitus ijs, quos illæ repræsentant.

Quintò queritur, Cur Deiparam latræ ueneratione non colimus, si quidem filium suum sæpè tetigit, & quæ Christum Dominum tetigerunt latræ honore colimus? Item, cur imago Christi latræ honore, & ueneratione colitur, & non Deipara; siquidem magis est Deipara cum Christo Domino coniuncta, quam Crux, vel imago Christi? Insuper eodem honore colitur mater regis, quo rex. Præterea teste Damasceno *lib. 4. de fide Orthodo. c. 15.* honor matris refertur ad filium. Respondendo, cum S. Thoma *par. 3. q. 25. art. 5.* Deiparam non esse latræ honore colendam, quia licet filii suum tetigerit, licet sit mater Dei, licet cum filio coniungatur, licet propter filium honoretur, semper est propria quadam excellentia dignitatis, & uitæ sanctitatis prædita, ratione cuius eximia Dulæ, non Latræ cultum meretur. Atque hæc quidem de imaginibus: nunc de sacris Reliquijs est mihi breuiter differendum.

Cap. VIII.

De Colendis, & honorandis sacris Reliquijs Sanctorum in calo regnantium.

Queritur in primis, quid nomine Reliquiarum sacrarum intelligamus? Respondendo, intelligere nos sanctorum cæli ciuium corpora, quasi libet eisdem corporum particulas, capillos, ossa, carnes, dentes, cineres, pulueres, vestes, & alia quibus ipsi usi sunt, dum in hac terra uiuerent; ea item uela, pannos, & cætera, quæ ad eorum ossa, aut corpora admoventur, uel quæ ipsos tetigerunt, uel ad ipsos pertinent.

Secundò queritur, An sit genus superstitionis, Sanctorum cæli incolarum Reliquias uenerari? Respondendo, hanc fuisse hæresim Vigilantij Barcinonensis, quam Hieronymus egregie confutauit: quam & hæresim Eunomius in Ecclesiam primus inuexisse fertur, aut sicut alij testantur Eustathius Sebastienensis, in Concilio Gangrensi damnatus, postea uero, Leo I. lauricus, Constantinus Copronymus Imperatores Constatinopolitani, omnes Reliquias è medio sustulerunt: easdem è templis exclusit Claudius Taurinensis Episcopus, ut constat ex Iona Aurelianensi *lib. 1. de cultu Imaginum.* Eandem hæresim septima olim Synodo Generali damnatam, & iam pridem sepultam, & extinctam, suscitauit Ioannes Wiclef: quem

fortiter admodum, ac strenuè, & constanter oppugnauit Thomas Waldensis. Lutherani tamen, & Calvinistæ nostra tempestate eam tuendam, & propugnandam, quo solent ausu nefario post tot sæcula suscipere. Verùm contra dogmatistas istos nefarios, impios, & temerarios, Synodus Tridentina Sessione 25. definiuit, *Sanctorum quoque Martyrum, & aliorum cum Christo uiuentium sancta corpora, quæ uita membra fuerunt Christi, & templum Spiritus sancti ab ipso ad æternam uitam suscitanda, & glorificanda, à fidelibus ueneranda esse, per quæ multa beneficia à Deo hominibus prestantur.* Ita ut affirmantes Sanctorum Reliquijs uenerationem atque honorem non debent, uel eas, aut aliæ sacra monumenta à fidelibus inuoluntate honorari, atque colari, *opis imperanda causa Sanctorum memorias frustra frequentari, omnino damnandos esse, prout eos iam pridem damnauit, & nunc damnat Ecclesia.* Sic ibi. Olim damnata est hæc hæresis in Synod. septima. actio. 7. Concilio Africæ. quinto *con. 14.* Barcar. 3. *can. 5.* Epauenen. *can. 25.* Mogun. sub Caroli. Magno. *can. 51.* Lateranen. sub Innocent. tertio *c. 62.*

At enim isti obijciunt Hæretici; Magnum imminere periculum superstitionis, impietatis, ac Idololatræ, ex eo quod rudes & ignari corpora, & Reliquias Sanctorum uenerantur. Deinde, quia Matth. 23. Iudæi reprehenduntur à Domino, quòd sepulchra Prophetarum ornarent. In tumulis item, nec Sanctorum animæ, nec corpora requiescunt, sed cineres ac pulueres soli. Præterea, teste Scriptura, Deus Mosi corpus abscondit, ne Iudæi uidelicet illud uenerentur, & colerent. Insuper, magna Reliquiarum pars supposititia est; item non raro cõtingit, ut pro Reliquijs Sanctorum ossa latronum ac perditorum hominum, uel etiam animalium rationis experti colantur. Vnde Augustinus, *lib. de opere Monachorum ca. 28.* cum dixisset quosdam Monachos, corpora, uel ossa Martyrum circumferre, & uenditare, subiunxit: *Si tamen Martyrum. S. Martinus,* teste Seuero *in uita eius,* altare, quod in honorem Martyris extructum fuerat, cum ossa, & reliquias cuiusdam latronis esse deprehendisset, submoueri iussit. S. Gregor. ait *libro tertio, Epistol. 30.* Græcos quosdam monachos deprehentos, confessos fuisse se ossa quædam in Græciâ pro Reliquijs portaturos. S. Greg. Turonen. *lib. 9. ca. 6. de histor. Francorum,* meminit cuiusdam impostoris, qui colobio indutus, & Crucis deferens prædicabat, se de Hispania aduentare cum Reliquijs Martyrum Vincentij, & Foelicis. Tam multæ ite vnus, & eiusdem Sancti Reliquiæ esse feruntur, ut necesse sit eiusdem hominis fuisse multa capita, manus, uel brachia plura, quæ duo, aut certè multas esse Reliquias adulterinas. Postremo, nullum extat Christi, aut Apostolorum institutum de Sanctorum Reliquijs honorandis.

Cæterum hæc, & alia Hæreticorum argumenta nihil prorsus efficiunt. Primum enim si aliquis replebit error, uel abusus in Sactarum Reliquiarum cultu, is corrigi debet, non autem idcirco damnari uisus, quo Reliquiæ Sactarum cum Christo regnantium coluntur. Quod si item rudes, & ignara plebs occasionem arripit superstitionis, impietatis, & idololatræ, institui, & informari debet de modo, & ratione eas sine superstitione, & errore uenerandi, quippe tale genus hominum ueris rerum opinionibus imbui,